

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ
ТА СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК

МАТЕРІАЛИ

**II Всеукраїнської науково-практичної
інтернет- конференції
молодих учених та здобувачів освіти**

«Актуальні проблеми фундаментальних та суспільно-гуманітарних наук»

20 ЖОВТНЯ 2025 РОКУ

м. Харків - 2025

технічні стандарти (GMP, GCP, GDP) та ефективна система фармацевтичного нагляду є наріжним каменем безпеки; по-третє, цифровізація і міжнародна співпраця значно підсилюють оперативність реагування на ризики. Практичні рекомендації включають: оновлення національних нормативних актів, інвестиції в інфраструктуру, створення прозорих процедур відповідальності та активне залучення професійної спільноти до розробки процедур.

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

Коляда Т. А., Полонський В. В.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

takolyada@ukr.net

Вступ. У сучасних умовах реформування освітньої системи України важливою складовою якісного розвитку вищої освіти є забезпечення академічної доброчесності як базової етичної та правової категорії. Академічна доброчесність визначає стандарти поведінки здобувачів освіти, науково-педагогічних працівників і керівних органів закладів освіти. Її дотримання сприяє підвищенню довіри до освітніх і наукових результатів, формує позитивний імідж українських закладів освіти в міжнародному освітньому просторі. Водночас практика свідчить про наявність системних викликів - від недосконалості нормативного забезпечення до недостатньої правової культури учасників освітнього процесу. Це зумовлює потребу у комплексному дослідженні правових механізмів гарантування академічної доброчесності.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз правових засад забезпечення академічної доброчесності у вищій освіті України, виявлення прогалин у чинному законодавстві та визначення напрямів удосконалення правових механізмів запобігання порушенням академічної доброчесності.

Матеріали та методи. Методологічною основою дослідження є системний, порівняльно-правовий і формально-юридичний методи. У процесі аналізу використано Закони України, підзаконні акти Міністерства освіти і науки України, внутрішні положення університетів щодо академічної доброчесності. Додатково залучено міжнародні документи - зокрема, Європейську хартію дослідника, стандарти ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area) та рекомендації ЮНЕСКО щодо етичної поведінки у науці.

Результати дослідження. Правові засади академічної доброчесності в Україні формуються на основі положень Конституції України, Законів України «Про освіту» (2017 р.) та «Про вищу освіту» (2014 р.), а також низки підзаконних нормативно-правових актів, які регламентують етичні стандарти діяльності учасників освітнього процесу. Законодавство закріплює обов'язок усіх учасників освітнього процесу дотримуватись принципів чесності, довіри, справедливості, поваги та відповідальності. У статті 42 Закону України «Про освіту» визначено, що академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та проведення наукових досліджень.

Ключову роль у формуванні правового механізму забезпечення академічної доброчесності відіграють інституційні норми. Заклади вищої освіти відповідно до чинного законодавства зобов'язані розробляти власні внутрішні положення про академічну доброчесність, які конкретизують процедури розгляду випадків порушень, порядок прийняття рішень, форми відповідальності та заходи профілактики. Така децентралізована модель сприяє автономії університетів, але водночас зумовлює нерівномірність підходів і різний рівень ефективності застосування правових норм. У більшості закладів освіти створено комісії або ради з питань академічної доброчесності, що виконують консультативно-контрольні функції, однак їхні повноваження часто залишаються недостатньо врегульованими на рівні державної політики.

Аналіз практики показує, що найбільш поширеними порушеннями принципів академічної доброчесності залишаються плагіат, самоплагіат, фабрикація чи фальсифікація результатів досліджень, необґрунтоване співавторство, порушення правил цитування та академічного рецензування. За ці дії законодавством передбачено дисциплінарну, адміністративну або цивільно-правову відповідальність. Наприклад, у разі виявлення плагіату може бути анульовано рішення про присудження наукового ступеня або позбавлення особи посади. Однак, незважаючи на формальну наявність санкцій, механізми їх застосування залишаються фрагментарними та залежать від ініціативи конкретного закладу.

Важливим напрямом удосконалення є підвищення правової визначеності у сфері доказування порушень. У багатьох випадках процес розгляду фактів порушення академічної доброчесності не має чіткої процесуальної регламентації: відсутні визначені строки, правила доказування, стандарти оцінки матеріалів. Це призводить до неоднакової практики у різних університетах і підриває довіру до результатів розслідувань. Необхідним є прийняття єдиного типового положення

про розгляд випадків порушення академічної доброчесності, яке б забезпечило уніфікацію процедур і гарантувало дотримання прав усіх сторін.

Суттєве значення має також міжнародний досвід. У більшості країн Європейського Союзу питання академічної доброчесності регулюються через поєднання національного законодавства та університетських етичних кодексів, які мають обов'язкову силу. Наприклад, у Великій Британії та Нідерландах широко застосовується система незалежних наглядових органів, що розглядають випадки порушень доброчесності й формують національні реєстри рішень. Для України доцільним є запровадження подібного механізму через створення єдиного державного реєстру порушень академічної доброчесності та рекомендацій для університетів щодо застосування санкцій.

Цифровізація освітнього середовища відкриває нові можливості для контролю за дотриманням доброчесності. Використання систем перевірки текстів на плагіат, впровадження електронних баз наукових робіт і відкритого доступу до досліджень створюють додаткові правові гарантії прозорості. Однак цифрові інструменти не можуть замінити етичної культури, що має формуватися через освітні програми, підготовку викладачів і підвищення правової грамотності студентів.

Висновки. Резюмуючи зазначимо, забезпечення академічної доброчесності у вищій освіті України потребує комплексного поєднання правових, організаційних і культурних чинників. Законодавство має не лише визначати санкції, але й формувати умови для превенції порушень - через освіту, прозорі процедури й публічну відповідальність. Удосконалення правових механізмів повинно орієнтуватися на міжнародні стандарти та сприяти підвищенню довіри до української системи освіти й науки.

ДЕКОМУНІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ БАЛТІЇ: ТЕОРЕТИКО – ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Лейба Є.М.

Науковий керівник: Ліхідченко М.С.

Комунальний заклад «Харківський ліцей №116 Харківської міської ради»,

м.Харків, Україна

yehor.leiba@gmail.com